

Informativna brošura o rizicima od trgovanja ljudima u svrhu radnog iskorištavanja u inozemstvu

Financirano
od strane Europske unije
i Vijeća Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Vijeća Europe

**Informativna
brošura o rizicima
od trgovine ljudima
u svrhu radnog
iskorištavanja u
inostranstvu**

Rujan 2022.

Uvod

Svrha je ove brošure pomoći građanima i građankama Bosne i Hercegovine koji se odluče na odlazak u inozemstvo pri zaštiti njihovih ljudskih prava u oblasti rada, ali i šire.

Dvadeset prvo stoljeće jeste stoljeće masovnih migracija stanovništva koje se događaju iz različitih razloga.

Veliki broj stanovnika Bosne i Hercegovine napušta zemlju jer žele ostvariti bolje uvjete života. Bolji standard zemalja zapadne Europe i Europske unije primamljiv je, ali u sebi krije i brojne rizike. Posebna opasnost u tome je što mnogi oglasi za posao na koje se građani javljaju nisu valjani i istiniti, a agencije za posredovanje u zapošljavanju koje su aktivne u Bosni i Hercegovini nisu sve pravno registrirane niti imaju dozvolu baviti se posredovanjem u zapošljavanju.

Jedan od najznačajnijih rizika kojeg državljani Bosne i Hercegovine moraju biti svjesni kada krenu na rad u inozemstvo jeste rizik od postajanja žrtvom trgovanja

ljudima u svrhu radnog iskorištavanja. Stoga se na odgovarajući način moraju pripremiti za odlazak na rad u inozemstvo.

Trgovanje ljudima je globalna pojava, a procjena Međunarodne organizacije rada (MOR) kaže kako je trenutačno u svijetu preko 21 milijun muškaraca, žena i djece koji su žrtve trgovanja ljudima. Trgovanje ljudima je po zaradi druga po redu djelatnost organiziranog kriminala odmah poslije trgovanja opojnim drogama, a trgovci su ljudima vješti i perfidni kriminalci koji kao vješti predatori uočavaju slabosti pojedinca i ne ustežu se iskoristiti ih.

Kako biste izbjegli rizik od postajanja žrtvom trgovanja ljudima nužno je pravilno se i detaljno informirati o uvjetima rada i pravima koja su vam zajamčena, kao i o pokazateljima koji vam ukazuju na opasnost od trgovanja ljudima u svrhu radnog iskorištavanja.

Opći pokazatelji za zaštitu radnih prava

Ako ste se odlučili na odlazak na rad u inozemstvo, trebate o svom angažmanu u inozemstvu imati sve važne informacije koje vam ukazuju na zaštitu radnih prava:

Uslovi rada

Kada se zapošljavate u inozemstvu, za vas počinju vrijediti pravila koja su propisana u zemlji u kojoj se nalazite. Bez obzira na to jeste li posao našli sami ili vam je ponuđen putem posredničkih agencija, inzistirajte na sljedećim informacijama u pismenom obliku:

- Tko je vaš poslodavac, je li registriran i gdje se nalazi sjedište poslodavca?

Svi osnovni elementi primanja kako su definirani u nacionalnom zakonodavstvu

Radi li se u oglašenom iznosu zarade o bruto plaći ili neto plaći?

Imate li pravo na naknadu za pokrivanje troškova putovanja, prehrane i smještaja u zemlji domaćinu (ako se od vas zahtijeva da putujete na mjesto gdje obavljate posao)?

Na koji će vam način zarada biti isplaćivana, u gotovu ili putem računa?

- **Maksimalan broj radnih sati** – definiran broj radnih sati dnevno (tjedno, mjesečno) te uvjeti za prekovremeni rad
- **Minimalno vrijeme za dnevni, tjedni i godišnji odmor**
- Koja su pravila za **zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu?**
- Uvjeti za zapošljavanje radnika, posebno preko agencija za privremeno zapošljavanje
- Uvjeti zapošljavanja **trudnica, porodilja i osoba mlađih od 18 godina**
- Je li osigurano **jednako postupanje prema muškarcima i ženama** i koja su druga pravila za sprječavanje diskriminacije?
- Osigurava li poslodavac **smještaj** za vas, na koji način i na koje vremensko razdoblje?

Važna napomena:

Troškove usluga posredovanja u zapošljavanju snosi poslodavac. Ako vam prilikom posredovanja u zapošljavanju posrednik traži novac za uslugu posredovanja pri zapošljavanju to ukazuje na moguću prijevaru.

Obaveze radnika

Prije nego što prihvatite zaposlenje u inozemstvu također se trebate informirati o svojim obvezama i o tome na koji način ove obveze izvršavate:

- Je li vam nužna radna dozvola i, ako jeste, tko je i kada izdaje?
- Je li nužno da vaša stručna kvalifikacija bude priznata ili trebate priložiti određenu potvrdu o stručnoj kvalifikaciji?
- Na koji se način registrirate u sustav socijalne i zdravstvene zaštite?
- Na koji način prijavljujete svoj boravak u zemlji domaćinu?
- Ispunjavate li uvjete za EU plavu kartu?

Važna napomena: Državljeni Bosne i Hercegovine na temelju sporazuma s Europskom unijom, ako su legalno zaposleni, imaju ista prava kao i državljani zemlje domaćina.

Bilateralni ugovori Bosne i Hercegovine o socijalnom osiguranju i privremenom zapošljavanju

Bosna i Hercegovina ima potpisan niz bilateralnih ugovora o socijalnom osiguranju i privremenom zapošljavanju koji jamče bolju zaštitu državljana Bosne i Hercegovine ako nađu posao u jednoj od država potpisnica.

1. Međunarodni sporazumi o socijalnom osiguranju u dijelu koji se odnosi na nezaposlenost potpisani su između Bosne i Hercegovine i sljedećih država: Republike Slovenije, Savezne Republike Jugoslavije (Republika Srbija), Savezne Republike Jugoslavije (Crna Gora), Savezne Republike Njemačke, Republike Austrije, Republike Turske, Republike Mađarske, Republike Sjeverne Makedonije i Kraljevine Belgije.
2. Međunarodni sporazumi u oblasti zapošljavanja
 - „Sporazum između Vijeća ministara BiH i Vlade Republike Slovenije o zapošljavanju državljana BiH u Republici Sloveniji“
 - „Dogovor o posredovanju pri zapošljavanju radnika iz Bosne i Hercegovine u Saveznoj Republici Njemačkoj na poslovima njegovatelja“
 - „Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Srbije o privremenom zapošljavanju

državljana Bosne i Hercegovine u Republici Srbiji i državljana Republike Srbije u Bosni i Hercegovini“

- „Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Države Katar o reguliranju zapošljavanja državljana Bosne i Hercegovine u Državi Katar“ (ovaj sporazum još uvijek nije stupio na snagu)
- Program ferijalne prakse studenata iz BiH u SR Njemačkoj.

Način i postupak zapošljavanja stranih državljana u Crnoj Gori definiran je Zakonom o strancima Crne Gore. Strani radnik mora imati dozvolu za privremeni boravak i rad (s rokom važenja do godinu dana) ili dozvolu za sezonski rad (s rokom važenja do šest mjeseci u vremenskom razdoblju od godinu dana). Zahtjev za izdavanje dozvole za privremeni boravak i rad podnosi se područnoj jedinici Ministarstva unutarnjih poslova Crne Gore, a sve se upute mogu naći na njihovoj internetskoj stranici.

Način i postupak zapošljavanja stranih državljana u Republici Hrvatskoj propisan

je Zakonom o strancima, a zahtjev Ministarstvu unutarnjih poslova Hrvatske podnosi poslodavac. Sve informacije mogu se naći na internetskoj stranici Ministarstva.

Način i postupak zapošljavanja stranaca u Republici Austriji definiran je Programom Crveno-bijelo-crvena karta (Rot-Weiss-Rot Karte) Vlade Austrije. Prema postupku, dozvola se za rad odobrava na temelju bodovanja više kriterija. Više podataka o ovom postupku nalazi se na ovoj poveznici: <http://arz.gov.ba/nezaposleni/CBC%20Karta%20Juni%2013%20bs.pdf>

Za države s kojima Bosna i Hercegovina nema potpisane posebne bilateralne sporazume o uvjetima zapošljavanja i zajamčenim pravima možete se informirati na stranicama diplomatsko-konzularnih predstavništava zemlje domaćina u Bosni i Hercegovini.

Prije odlaska na rad u inozemstvo

Prije nego što se odlučite na odlazak u inozemstvo prikupite sve značajne informacije o **općim pokazateljima za zaštitu radnih prava**, je li agencija za posredovanje u zapošljavanju registrirana za obavljanje poslova posredovanja, provjerite informacije o poslodavcu koje su sadržane na internetu, informirajte se o najbližem diplomatsko-konzularnom predstavništvu Bosne i Hercegovine u zemlji domaćinu. Također, o svojim se pravima i uvjetima rada možete informirati u uredima besplatne pravne pomoći iz oblasti radnih prava u zemlji domaćinu.

Koristite dostupne sadržaje na internetu i informirajte se o svojim pravima i načinima zaštite svojih prava. Veliki broj informacija možete pronaći na internetskim stranicama stranih diplomatsko-konzularnih predstavništava u Bosni i Hercegovini koja su izlistana na internetskoj stranici Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine:

https://www.mvp.gov.ba/ambasade_konzulati_misije/ambasade_u_bih/Default.aspx

Opreza radi, razgovarajte s članovima obitelji i prijateljima kako bi oni imali važeće informacije o poslodavcu, zaposlenju i mjestu vašeg boravka dok ste u inozemstvu.

Trgovina ljudima u svrhu radnog iskorištavanja

Trgovanje ljudima jedan je od najdrastičnijih oblika kršenja ljudskih prava. Rizik da netko postane žrtva trgovanja ljudima povećava se u slučajevima migriranja čak i kada su u pitanju legalne ekonomske migracije.

Trgovci ljudima koriste ranjivosti pojedinca, obitelji i grupa kako bi nad njima uspostavili kontrolu i iskorištavali ih.

Trgovanje ljudima donosi trgovcima ljudima značajnu dobit i odvija se u dobro organiziranim, nerijetko i transnacionalnim, krugovima organiziranog kriminala.

Imajući u vidu činjenicu da građani Bosne i Hercegovine najčešće migriraju u druge zemlje jer su u stanju potrebe za sebe i svoje obitelji osigurati egzistenciju, ako se detaljno ne informiraju o uvjetima angažmana u zemlji domaćinu, pravima koja su im

kao stranom radniku zajamčena i ako ne poznaju jezik, nalaze se u riziku da njihova nedovoljna informiranost i nemogućnost komunikacije budu zloupotrijebljeni, a oni postanu žrtve radnog iskorištavanja.

Kako i zašto se odvija trgovanje ljudima u svrhu radnog iskorištavanja?

Trgovanje ljudima u svrhu radnog iskorištavanja uvijek podrazumijeva poduzimanje određenih radnji uz primjenu sredstava koja će u konačnici omogućiti trgovcu ljudima da ISKORIŠTAVA vaš rad i vaše tijelo.

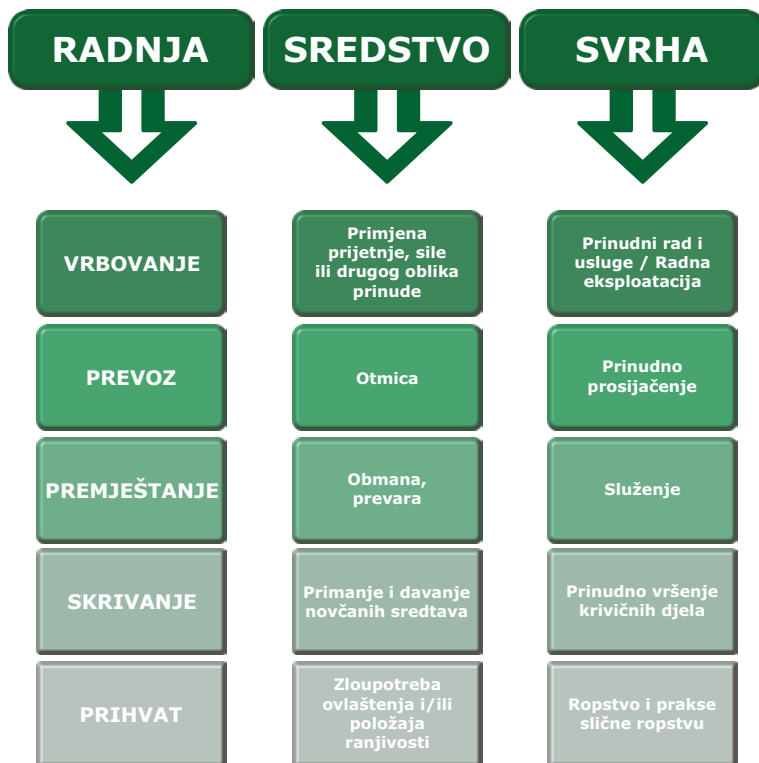
Imajući u vidu navedene čimbenike rizika, vrlo je važno da budete informirani i obratite pozornost na rizike i pokazatelje moguće opasnosti od trgovanja ljudima u svrhu radnog iskorištavanja.

Ako sumnjate u namjere poslodavca ili ako vam se tijekom radnog angažmana dogodila bilo koja od navedenih situacija, obratite se najbližem diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH u zemlji domaćina.

O situaciji u kojoj se nalazite obavijestite svoju rodbinu i prijatelje koji mogu kontaktirati nadležna tijela BiH.

ZAPAMTITE:

- Svaki muškarac, žena i dijete mogu postati žrtve trgovanja ljudima
- Prije nego što prihvatite ponudu za posao provjerite točnost podataka
- Obavijestite svoje bližnje i dajte im informacije o svojem angažmanu

GRAFIKA:
TRGOVANJE LJUDIMA U SVRHU RADNOG ISKORIŠTAVANJA

Po dolasku na rad u inozemstvo

Ako se tijekom vašega rada u inozemstvu dogode situacije koje vam ukazuju na to da su vaša prava narušena, imajte u vidu sljedeće pokazatelje koji ukazuju na rizik od trgovanja ljudima u svrhu radnog iskorištavanja:

UVJETI ŽIVOTA I RADA

Ako su uvjeti života i rada znatno gori od onih koji su s vama dogovoreni prije vašega dolaska u inozemstvo

PREKOVREMENI RAD

Ako vas poslodavac prisiljava na prekovremeni rad koji vam nije adekvatno plaćen niti imate neke druge koristi na osnovi prekovremenog rada

OGRAIČENJE KRETANJA I IZOLACIJA

Poslodavac vam ograničava kretanje i slobodu, ne daje vam točnu informaciju gdje se nalazite, zadržava vaše osobne dokumente i putne isprave, nemate mogućnosti komunicirati s drugim zaposlenima kod poslodavca.

OBMANA

Uvjeti rada, zarade i povlastica nisu onakvi kako je dogovoreno s poslodavcem prije vašega dolaska u zemlju domaćina.

ISKORIŠTAVANJE RANJIVOSTI

Poslodavac koristi vašu ranjivost kao što su izražena potreba za izdržavanjem obitelji, bolest bližnjega itd. kako bi vas primorao na pristanak na gore uvjete rada od dogovorenih.

FIZIČKO I SEKSUALNO NASILJE

Ako ste tijekom svoga rada u inozemstvu u bilo kojem trenutku izloženi fizičkom (udarci, šamari, guranje) i seksualnom nasilju (neprimjereni komentari, uvrede, dodiri na koje ne pristajete) od strane poslodavca ili onih koji u ime poslodavca upravljaju procesima rada

ZASTRAŠIVANJE I PRIJETNJE

Ako vas poslodavac zastrašuje ili prijeti da će učiniti nešto nažao vama ili vašim bližnjima kako bi vas primorao na pristanak na gore uvjete od unaprijed dogovorenih

Korisne poveznice

Agencija za rad i zapošljavanje BiH

<http://www.arz.gov.ba/>

Zavodi za zapošljavanje

<https://www.fzzz.ba/>

<http://zzrs.org/>

<https://zzzbrcko.org/>

Dunavski kompas

Putem internetske aplikacije Dunavski kompas od sada su dostupne informacije iz oblasti rada, obrazovanja, zdravlja, poslovanja, svakodnevnog života i boravka u osam država članica Dunavske regije: Njemačka, Austrija, Češka, Slovačka, Mađarska, Hrvatska, Slovenija i Srbija.

Ministarstvo sigurnosti BiH

<https://www.msb.gov.ba/>

Ministarstvo civilnih poslova BiH

<http://www.mcp.gov.ba/>

Ministarstva unutarnjih poslova i Policija

<https://mup.vladars.net/>

<http://www.fmup.gov.ba/v2/>

<https://policijabdbih.gov.ba/>

Ministarstvo vanjskih poslova BiH

<https://www.mvp.gov.ba>

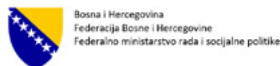
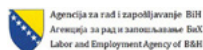
Ministarstva rada

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike
(fmrsp.gov.ba)

Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite (vladars.net)

Letak „TRGOVINA LJUDIMA U SVRHU RADNE
EKSPLOATACIJE SE DEŠAVA – PREPOZNAJ I ZAŠTITI SE“ –
<https://ring.ba/images/2021/Letak%203.jpg>

U izradi informativne brošure učestvovali:

Federalna uprava policije

Министарство унутрашњих послова
Републике Србије
Републички координатор за борбу
против трговине људима

Пolicija Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

Ova publikacija je izrađena uz finansijsku podršku Europske unije i Vijeća Europe. Stavovi izraženi u publikaciji ne predstavljaju nužno zvanične stavove Europske unije ili Vijeća Europe.

HRV

Vijeće Europe je glavna organizacija za zaštitu ljudskih prava na kontinentu. Obuhvata 46 država članica, uključujući sve članice Europske unije. Sve države članice Vijeća Europe su potpisale Europsku konvenciju o ljudskim pravima, sporazum koji ima za cilj da zaštiti prava čovjeka, demokratiju i pravnu državu. Europski sud za ljudska prava kontroliše implementaciju Konvencije u državama članicama.

www.coe.int

Zemlje članice Europske unije odlučile su da udruže svoja znanja, resurse i sudbine. Zajedno su izgradile zonu stabilnosti, demokratije i održivog razvoja, zadržavajući kulturnu raznolikost, toleranciju i individualne slobode. Europska unija poklanja posebnu pažnju razmjeni postignuća i vrijednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica.

www.europa.eu

Financirano
od strane Europske unije
i Vijeća Europe

Implementirano
od strane Vijeća Europe